

Asia: VN/21234/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä annetun lain muuttamisesta (ASA-lain muuttaminen)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaali- ja terveysministeriö

lausuntopalvelu.fi

Lausuntopyyntö diaarinumero: VN/21234/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä annetun lain muuttamisesta (ASA-lain muuttaminen)

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Kunta- ja hyvinvointialuetyöntajat KT:ltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä annetun lain muuttamisesta. KT kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja pääosin kannattaa esityksen ehdotuksia. KT:n tarkemmat huomiot alla.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä annettua lakia (452/2020 jäljempänä ASA-laki) siten, että lain soveltamisala laajenisi kattamaan lisääntymiselle vaaralliset tekijät.

Esityksen tarkoituksena on osaltaan panna täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/431 työntekijöiden suojelemisesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille tai perimän muutoksia aiheuttaville aineille altistumiseen työssä liittyviltä vaaroilta annetun direktiivin 2004/37/EY muuttamisesta (jäljempänä syöpädirektiivin päivitysdirektiivi). Kyseessä on työntekijöiden suojelemisesta syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille tai perimän muutoksia aiheuttaville aineille altistumiseen työssä liittyviltä vaaroilta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/37/EY (jäljempänä syöpädirektiivi) neljäs päivitysdirektiivi. Lisäksi esityksessä on otettu huomioon Euroopan unionissa parhaillaan käsiteltävänä olevan syöpädirektiivin viidennen päivitysdirektiiviehdotuksen (COM (2023) 71 final1) yhteydessä Euroopan parlamentin siihen esittämät muutosehdotukset siltä osin kuin niillä arvioidaan olevan vaikutusta lakiin syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien luettelosta ja rekisteristä (452/2020, jäljempänä ASA-laki).

Esityksessä ehdotetaan, että työnantajan tulisi pitää luettelo lisääntymiselle vaarallisista tekijöistä ja niille altistuvista työntekijöistä. Työnantajan luettelonpitovelvollisuus altistuneista työntekijöistä perustuu suoraan direktiivin 12 artiklan c kohtaan, joka edellyttää ajanmukaisen luettelon pitämistä. Työnantajan tulisi säilyttää tiedot viisi vuotta viimeisen tiedon merkitsemisestä. Tietoja lisääntymiselle vaarallisille tekijöille altistuneista työntekijöistä ei ilmoitettaisi eteenpäin valtakunnalliseen ASA-rekisteriin. Lisäksi esityksessä ehdotetaan ASA-lakiin eräitä lakitekniisiä ja kielellisiä muutoksia, joilla selkeytettäisiin voimassa olevaa ASA-lakia.

Perustelumuiston (s. 8) mukaan työnantajan luettelonpitovelvollisuus aloilla, joilla direktiivin soveltamisalaan kuuluvia tekijöitä käytetään tai esiintyy, on syöpädirektiivin mukainen vähimmäisvaatimus. Edelleen perustelumuistossa (s. 9) todetaan, että koska työnantajalla on ASA-lain 3 §:n mukaan nykyisinkin velvoite pitää luettelo syöpävaaraa aiheuttavista tekijöistä ja perimää vaurioittavista aineista sekä niille altistuvista työntekijöistä sekä työturvallisuuslain 40 a §:ssä säädettyssä vastaavan tyyppisestä työnantajan velvollisuudesta pitää luettelo biologisille tekijöille altistuneista työntekijöistä, niin työpaikoilla voidaan olettaa olevan tähän liittyvää osaamista. Lisääntymiselle vaarallisille tekijöille altistumisia ei ilmoitettaisi ASA-rekisteriin, toisin kuin syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville ja perimää vaurioittaville tekijöille altistumisista. Perusteluna tälle on perustelumuiston (s. 11) mukaan se, että lisääntymiselle vaarallisia tekijöitä koskevien altistumistietojen osalta ei ole tunnistettu painavia perusteluita yhtä pitkälle säilytysajalle kuin syöpäsairauden vaaraa aiheuttavien ja perimää vaurioittavien tekijöitä koskeville altistumistiedoille on ASA-laissa säädetty. Edelleen perustelumuistiossa todetaan, että henkilötietojen suojan kannalta ei ole perusteltua säilyttää tietoja varmuuden vuoksi ja työterveyslaitoksen selvityksen mukaan ASA-rekisteriin ilmoitettujen tietojen poistaminen sieltä viiden vuoden jälkeen tulisi olemaan viranomaisvaikutuksiltaan kallein vaihtoehto.

KT:n näkemyksen mukaan se, että käytännöt poikkeavat toisistaan aiheuttavat sekaannusta ja epätietoisuutta työpaikoilla. Etenkin niillä työpaikoilla, joilla ei ole sähköistä järjestelmää, josta tiedot poistuvat automaattisesti säilytysajan umpeuduttua liittyy riski henkilötietosuojan kannalta. Tämä myös lisää luettelonpitovelvollisen työnantajan ja esihenkilön hallinnollista taakkaa. Tietojen lyhyempi säilytysaika ja siitä seuraava ASA-rekisterin tekninen kehittämistarve ei ole KT:n mielestä perusteltu syy asettaa tietojen säilyttämiselvöllisyyttä työnantajille.

Perustelumuiston (s. 9) mukaan luettelonpitovelvollisuuden laajeneminen perimää vaurioittavista aineista perimää vaurioittaviin tekijöihin olisi käytännön vaikutuksiltaan varsin vähäinen muutos, koska perimää vaurioittavat tekijät ovat käytännössä aina myös syöpäsairauden vaaraa aiheuttavia, jotka jo voimassa olevan ASA-lain mukaan tulee ilmoittaa ASA-rekisteriin. Perustelumuistiossa (s. 9)

kerrotaan edelleen, että Työterveyslaitoksen on tarkoitus tuottaa työnantajien avuksi materiaalia luettelon pitämiseen lisääntymiselle vaarallisista tekijöistä ja niille altistuvista työntekeijöistä. KT pitää tärkeänä työnantajien tietoisuuden lisäämistä työsuojelullisista velvoitteistaan sekä sitä, että työnantajilla on tunnistamista auttava materiaali. Lisäksi työterveyshuollon asiantunteva tuki on tärkeää, jotta työnantajat voivat selviytyä velvoitteistaan.

KUNTA- JA HYVINVOINTIALUETYÖNANTAJAT KT

Työelämän kehittämisen asiantuntija

Marjaana Walldén

Tammensalo Carita

Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT - Marjaana Walldén, työelämän
kehittämisen asiantuntija